

THE CONCEPT «CURSE» IN THE NOVEL «QOŃYR KÜZ EDI» BY KALIKHAN YSKAKOV

SULEIMENOVA Z.YE.

Suleimenova Zamzagul Yesenovna – Candidate of philological sciences, docent, K.Zhubanov Aktobe regional university, Aktobe, Kazakhstan.

E-mail: zamzag72@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7972-3118>

Abstract. This paper analyzes speech acts that use linguistic devices expressing «curses» in the Kazakh language. The study is based on examples taken from Kalikhan Yskakov's novel «Konyr kuz edi». The aim of the investigation is to determine the functions of speech acts that use linguistic means expressing curse in the Kazakh language. Descriptive and pragmatic analysis were used in the study. Data was collected using a continuous sampling method. This study attempts to examine the concept of 'curse' in a work of fiction. The speech acts with the use of curse have been analyzed in this work. The intentions of the speakers and the purpose for which curse is used in speech were examined. The speech acts were investigated using pragmatic analysis to identify the speaker's intentions. The study's results show that the use of curse does not always have a negative intent. However, they perform an expressive function, revealing the speaker's emotional state and acting as a speech enhancer. The meaning of each curse must be analyzed in context. The speaker's intention and the specifics of the communicative situation should be taken into account.

Key words: curse, Kazakh language, speech act, pragmatic functions, literary linguistics.

Introduction

The Kazakh language is rich in words and expressions that vividly convey the unique character and culture of the Kazakh people. Many words with negative connotations are frequently used in speech without the specific intention of offending or insulting anyone. Sometimes, words and expressions are used in moments of anger, rage, resentment, or helplessness, when the speaker's intentions are fleeting. In such situations, people fulminate anathemas.

A curse, as is well known in linguistics, is defined as sending words to someone that convey ill wishes. A curse is characterized as a speech act expressing aggression and a wish for ill with reference to supernatural power [1].

Language is used to express thoughts, ideas, and the speaker's inner state. Words can characterize the speaker's psycho-emotional state. When angry, the speaker uses words that express his (her) attitude toward a situation, person, or object.

Although it is commonly believed that words with the meaning 'curse' are used with the intention of causing harm, this is not always the case. The meaning of words expressing a curse depends on the situation in which they are used.

According to N.R. Seidova, curses are a verbal reaction that appears after a strong emotional disorder [2]. A.T. Bayanova explores the concept of «father» used in curses in the Kalmyk language. Curses belong to oral speech and express ill wishes for someone, based on a belief in the magical power of words. According to the author, curses have a national character and reflect the spiritual experience of a people [3]. Temirgazina Z.K. et al. investigated the speech genre of curses. The authors analyzed phraseological units with the meaning «qargys» given in the dictionary. In their work, the researchers identified several types of curses wishing various misfortunes [4].

Linguistic pragmatics examines the speaker, the addressee, the situation, and the relationship between the communicants [5]. According to Ryanskaya E. M. and Alekseeva L. V. linguistic pragmatics examines words and speech means from the point of view of realizing the stated communicative goal. The text has an intention and goals [6].

Linguistic pragmatics, according to Konnova Z. I. and Semenova G. V., studies linguistic facts in

Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдар-Социально-гуманитарные науки-Social and humanities sciences the «aspect of human activity», and the goal of linguistic pragmatics is to analyze the conditions, intentions, and situation in which a person speaks [7]. Bogdanovich E. G. and Tereshkina T. V. write about the connection between the pragmatic aspect and the communicative function of language and the dependence of the choice of words, methods of communication on the speaker's intentions [8].

According to Z.D. Popova and I.A. Sternin, language is a universal form that expresses human knowledge of the world and stores the history of events in a person's life. Researchers distinguish several approaches in cognitive linguistics. Among them are cultural, linguacultural, logical, semantic-cognitive, and philosophical-semiotic. All these approaches, according to scientists, study concepts from different perspectives. We are interested in the linguacultural and semantic-cognitive approaches. The linguacultural approach considers concepts as elements of a national linguaculture. The semantic-cognitive approach studies the lexical and grammatical semantics of language [9, 16].

The researchers explore the concepts of worldview, cognitive worldview, linguistic worldview, and artistic worldview. An artistic worldview is linked to a work of art. Words are used to express an artistic worldview. Nationally specific concepts are reflected in artistic worldviews [9]. According to S.A. Pesina and Yu.L. Vtorushina, a concept becomes understandable to speakers only through language [10].

Pragmatics studies the use of language in speech, taking into account the speaker's intention and the listener's interpretation in accordance with contextual meaning [11]. At the current stage of development of linguistic science, pragmatic concepts and regulatory principles are being developed that claim universality, which is tested in the context of intercultural research [12]. Studying speech acts using pragmatic analysis allows us to identify the speaker's intention. Speakers choose words to achieve their communicative goals, and the words they use do not always carry their intended meaning. The meaning of words varies depending on the context, situation, and intention of the speaker.

Materials and methods of research

This study attempts to explore the concept of «curse» in a work of fiction. The linguistic expressions used by the author in the text were analyzed in the article. Various linguistic expressions were used to express anger, resentment, and rage in the novel «Konyr kuz edi» by Kalikhan Yskakov.

The study was based on context from the novel «Konyr kuz edi» and stories by Kalikhan Yskakov (1980, Almaty: «Jazuşy Baspasy», 397 pages), The novel and stories were written in Kazakh. The material consists of utterances by the novel's characters containing curses addressed to people and animals. The examples for analysis were selected from the novel «Konyr kuz edi» and stories by Kalikhan Yskakov. Data was collected using a continuous sampling method. The study corpus included all cases of explicit verbal curses implemented in the dialogic speech of the characters. A descriptive method and pragmatic analysis were used for the study. Contexts with the use of curses addressed to people and animals were selected from the book. The intentions of the speakers and the purpose for which curses were used in speech were examined.

Results and its discussion

The analysis shows that not all curses are used with the speaker's intent to cause harm or ill will. In some situations, curses are used only in cases of irritation or dissatisfaction, without the intent to insult:

« – Әй, Тетелес, қолың тисе мал сойып беріп кетші! – деп дауыстады да, қазық қасында бұзауын жалап тұрған қызыл сиырына күбірледі. – Жау алғыр, кетпеймісің енді өрісіңе!.. Өзімнің де жүйкем құрып отыр!..» [13, 222]. («– Äi, Teteles, qolyñ tise mal soıyp berıp ketşı! – dep dauystady da, qazyq qasynda būzaıyn jalap tūrğan qyzyl siyryna kübirledi. –Jau alğyr, ketpeımsıñ endı örısıñe!.. Özımnıñ de jüikem qūryp otyr!..») [13, 222].

In this situation, the speaker scolds the cow, who is standing next to her calf and licking it, for not leaving with the herd. The expression «Jau alğyr» signifies a wish for the cow to be attacked by an enemy. These expressions reveal the speaker's emotional state, which is further confirmed by the words «Özımnıñ de jüikem qūryp otyr!», which indicate that the speaker is tired and nervous. However, the

Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдар-Социально-гуманитарные науки-Social and humanities sciences
speaker's words do not carry a negative connotation and are not intended to cause harm. This expression is not used intentionally, but simply as a swear word. The speaker's intention is to scold the animal and have it leave with the herd.

«Қағынын қайда барат?..Қудай да алмайт... не-е,..» [13, 229].

«Қағунур қайда барат?..Қудай да алмайт... не-е,..» [13, 229].

In this situation, the speaker is indignant and swears. Kудай да алмайт means a death wish. The speaker's intention is to wish for death.

«– Құдай атты ғой мынаны!.. Арам қатқырды күндіз далаға шығарып жібермей! – деп анасы қара мысықтымы ұрсып жатты. Қара мысыққа емес, қара сұр адамға айтқандай естілді» [13, 237]. «– Qūдай atty ğoi mynany!.. Aram qatqyrdy kündiz dalağa шығарып жібермей! – деп анасы қара мысықты ұрсып жатты. Қара мысыққа емес, қара сұр адамға айтқандай естілді» [13, 237].

In this situation, the speaker scolds the cat using the expressions «Qūдай atty ğoi mynany!» and «Арам қатқырды», which mean «struck by God» and «wishing it freeze». In this situation, the speaker has no intention of harming the cat; the words used merely convey the speaker's irritation.

«– Қатындардың қазан-ошағына сұқтағанша тым құрыса қорадағы малға ие боп, бір уақыт қолын босатпас па солардың мұндар-ау!.. Дүлейге қараған дүйім жұрттың күні құрсын!..» [13, 240]. «– Qatyndardyñ qazan-oşağyna sūqtağanша тым құрыса қорадағы малға ие боп, бір уақыт қолын босатпас па солардың мұндар-ау!.. Dūleige qarağan dūiim jūrtyñ күні құрсын!..» [13, 240].

In this speech act, the speaker utters the words «kūni qūrsyn», meaning «damn this life». These words express hatred and anger, revealing the person's emotional state.

«– Бұл не, соқыр теке ойнағандай?! Құрғырды, жер майың қасқалдақтың қаны емес шығар, жақсаңшы шамыңды!..» [13, 241]. «– Būl ne, soqyr teke oinağandai?! Qūrğyrdy, jer maiyñ qasqaldaqtyñ қаны емес шығар, жақсаңшы шамыңды!..» [13, 241].

In this situation, the speaker also uses the word Qūrğyrdy, the speaker is in a bad mood and criticizes child for being frugal.

«– Қайтесің, қанына тарпағанның қары сынсын деген, тұқымға біткен бұл да бір қырсық шығар, - деген әке сөзі қақпақ болды да үндемей тынды» [13, 242]. «– Qaitesiñ, қанына тарпағанныñ қары synsyn degen, тұқымға bitken bұл da bir qyrсыq шығар, – degen әке sözi қақпақ boldy da ündemei тынды» [13, 242].

In this situation, the words «qанына тарпағанның қары сынсын» are used to express a negative attitude towards a person, condemnation.

«– Таймас, Таймас, кә-кә!.. Өлмесең өмірем қап!..» [13, 243].

«– Taimas, Taimas, kә-kә!.. Ölmeseñ ömirem қап!..» [13, 243].

The words Ölmeseñ ömirem қап!.. are used to express the owner's irritated state towards the dog.

«– Жағыңа жылан жұмыртқаласын! – деді Зылиха» [13, 246].

«– Jağyña jylan jūmyrtqalасын! – dedi Zyliha» [13, 246].

In this situation, the words Jağyña jylan jūmyrtqalасын! are used by Zylikha to express dissatisfaction with the words spoken to her.

«– Оллахи-билләхи! Өтірік болса түйнек келсін!.. Апам айтты ғой» [13,269]. «– Ollahi-billāhi! Ötirik bolsa tüinek kelsin!.. Апам aitty ğoi» [13, 269].

In this situation, the speaker swears and uses the curse words tüinek kelsin!.. in order to convince the listener.

«– Әдірем қал! – деді Шәмшінұр. – Соңынан далақтап барып, салақтатып ертіп келерсің тағы да!..» [13, 292]. «– Ädirem қал! – dedi Şәмшінұр. – Соңынан dalaқтап барып, салақтатып ертіп келерсің тағы да!..» [13, 292].

In this situation, the words Ädirem қал! are also used to express dissatisfaction.

«– Жұрт балиықтан бай соға алмай отырғанда дырдай азаматты әлдекімнің

Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдар-Социально-гуманитарные науки-Social and humanities sciences қанжығасына байлап жіберіп байсалды бола қалуын?! Бүйтін орныққан жүрегің құрсын!..» [13, 336]. «– Jürt balşyqtan bai soğa almaı otyrğanda dyrđai azamatty äldemniñ qanjyğasyna bailap jiberip baisaldy bola qaluyn?!. Bүйtip орныққан жүрегіñ құрсын!..» [13, 336].

The words жүрегіñ құрсын!.. are used by the speaker to express dissatisfaction.

«– Атаңа нағылет, мүлік емес! – деді. –Баяғыда есептеп шығарып, жарым бағасына сатып жіберетін құр қанқаны малданып!..» [13, 349]. «– Атаña nağylet, мүлік емес! – dedi. –Baiağyda esepтер шығарып, жарым bağasyna satyp жіберетін құр қанқаны малданып!..» [13, 349].

«– Атаңа нағылет, тірлік пе бұл! – деп шапшаңдықтың тепкішегін теуіп жіберді де, Әлмұрат машинаның жүрісін ауыстырды» [13, 349]. «– Атаña nağylet, тірлік пе бүл! – деп шапшаңдықтыñ тепкішегін теуір жіберді де, Älmұrat maşınanyñ жүрісін ауыстырды» [13, 349].

«– Атаңа нағылет! – деді Әлмұрат. – Мен жөндеп әлекпін, бұлар қиратып әлек!..» [13, 351]. «– Атаña nağylet! – dedi Älmұrat. – Men jөндеp әлекпін, бүлар қиратып әлек!..» [13, 351].

In these situations, the words Атаña nağylet are used by speakers not as curses, but as swear words and show dissatisfaction and anger.

As the utterances discussed above demonstrate, speakers don't always use curses with the intent of causing harm, evil, or death. In the analyzed situations, we see that words with the meaning «curse» are used in reference to both people and animals and inanimate objects. Also, as the utterances show, there are instances of speakers using words with the meaning «curse» in reference to themselves. And each instance with the use of words with the meaning «curse» should be analyzed to determine the intention of the speaker.

Conclusion

Based on the conducted research, it can be concluded that when speakers use curses, they do not always intend to wish evil, harm, or misfortune upon their recipients. The meaning of each word expressing curse must be analyzed in context, determining the speaker's intention while taking into account the specifics of the communicative situation. Thus, the use of curse does not always have a negative intent, but rather serves an expressive function, revealing the speaker's emotional state and acting as a speech enhancer. In this article, the author differentiates between a curse as a speech act and a curse as a concept. This article attempts to examine a curse as a speech act. Further research can be conducted on the pragmatic functions of curses in comparison with other languages.

References

1. Glushak V. N. Rechepovedencheskij aspekt proklyatij v nemeckoj lingvokul'turnoj obshchnosti // Politicheskaya lingvistika. – 2005. – №. 16. – S. 139-144.
2. Seidova N. R. Rechevoj akt blagopozhelanij i proklyatij v mirovoj nauchnoj literature // American Scientific Journal. – 2019. – №. 31. – S. 55-58.
3. Bayanova, A. T. Eckinn' mah id!/: koncept otec v proklyatiyah kalmykov. Oriental Studies, 2023. 16(4), 994-1003.
4. Temirgazina Z. K., Abzuldinova G. K., Sagyntaeva ZH. K. ZHanr proklyatiya «қағғыс» v kazahskom yazyke: vera v magicheskuyu silu slova sohranyaetsya do sih por?. ZHanry rechi, 2023. (2 (38)), 110-117.
5. Artem'eva P. P. Pragmatika teksta kak ob'ekt lingvisticheskogo rassmotreniya // M 34 Materialy mezhdunarodnogo nauchnogo foruma obuchayushchihsya «Molodezh' v. – 2021. – S. 21.
6. Ryanskaya E. M., Alekseeva L. V. Pragmaticeskij komponent zagolovkov nauchnyh tekstov // Nizhnevartovsk: NVGU. – 2020.
7. Konnova Z. I., Semenova G. V. Pragmaticeskij podhod pri izuchenii inostrannyh yazykov v ramkah sovremennoj paradigmy obrazovaniya // Izvestiya Tul'skogo gosudarstvennogo universiteta. Pedagogika. – 2018. – №. 1. – S. 64.
8. Bogdanovich E. G., Tereshkina T. V. Pragmaticeskij komponent v semantike obraznyh

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінің хабаршысы, №1 (83), наурыз 2026
Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдар-Социально-гуманитарные науки-Social and humanities sciences
vyrazhenij (na materiale nemeckogo yazyka) //Aktual'nye problemy romano-germanskoj filologii i
metodiki prepo. – 2023. – S. 67.

9. Popova Z.D., Sternin I.A. Kognitivnaya lingvistika. // Moskva: Vostok-Zapad. – 314 s.

10. Pesina S. A., Vtorushina YU. L. Koncept kak mental'nyj kul'turno znachimyj konstrukt
//Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: filosofiya. – 2016. – №. 2. – S. 20.

11. Rahayu S. Types of speech acts and principles of mother's politeness in mother and child
conversation // KEMBARA: Jurnal Keilmuan Bahasa, Sastra, dan Pengajarannya. – 2020. – T. 6. – №.
1. – C. 1-9.

12. Chen X., Madiyeva G. B. Prichiny pragmaticheskikh oshibok v ispol'zovanii obrashchenij (na
materiale kitajskogo i kazahskogo yazykov: k postanovke problemy) // Eurasian Journal of Philology.
Science and Education. – 2023. – T. 191. – №. 3. – S. 78-87.

13. Ысқақов Қ. Қоңыр күз еді. –1980. –397 б.

Әдебиеттер тізімі

1. Глушак В. Н. Речеповеденческий аспект проклятий в немецкой лингвокультурной
общности // Политическая лингвистика. – 2005. – №. 16. – С. 139-144.

2. Сеидова Н. Р. Речевой акт благопожеланий и проклятий в мировой научной литературе //
American Scientific Journal. – 2019. – №. 31. – С. 55-58.

3. Баянова, А. Т. Эцкиннь мах ид!: концепт отец в проклятиях калмыков. Oriental Studies,
2023. 16(4), 994-1003.

4. Темиргазина З. К., Абзуддинова Г. К., Сагынтаева Ж. К. Жанр проклятия «қарғыс» в
казахском языке: вера в магическую силу слова сохраняется до сих пор?. Жанры речи, 2023. (2
(38)), 110-117.

5. Артемьева П. П. Прагматика текста как объект лингвистического рассмотрения // М 34
Материалы международного научного форума обучающихся «Молодежь в. – 2021. – С. 21.

6. Рянская Э. М., Алексеева Л. В. Прагматический компонент заголовков научных текстов
// Нижневартковск: НВГУ. – 2020.

7. Коннова З. И., Семенова Г. В. Прагматический подход при изучении иностранных языков
в рамках современной парадигмы образования // Известия Тульского государственного
университета. Педагогика. – 2018. – №. 1. – С. 64.

8. Богданович Е. Г., Терешкина Т. В. Прагматический компонент в семантике образных
выражений (на материале немецкого языка) // Актуальные проблемы романо-германской
филологии и методики препо. – 2023. – С. 67.

9. Попова З.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика. // Москва: Восток-Запад. – 314 с.

10. Песина С. А., Вторушина Ю. Л. Концепт как ментальный культурно значимый конструкт
// Вестник Воронежского государственного университета. Серия: философия. – 2016. – №. 2. – С.
20.

11. Rahayu S. Types of speech acts and principles of mother's politeness in mother and child
conversation // KEMBARA: Jurnal Keilmuan Bahasa, Sastra, dan Pengajarannya. – 2020. – T. 6. – №.
1. – P. 1-9.

12. Chen X., Madiyeva G. B. Причины прагматических ошибок в использовании обращений
(на материале китайского и казахского языков: к постановке проблемы) // Eurasian Journal of
Philology. Science and Education. – 2023. – T. 191. – №. 3. – С. 78-87.

13. Ысқақов Қ. Қоңыр күз еді. – 1980. – 397 б.

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінің хабаршысы, №1 (83), наурыз 2026
Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдар-Социально-гуманитарные науки-Social and humanities sciences
**КАЛИХАН ЫСҚАҚОВТЫҢ «ҚОҢЫР КҮЗ ЕДІ» РОМАНЫНДАҒЫ «ҚАРҒЫС»
КОНЦЕПТІСІ**

СУЛЕЙМЕНОВА З.Е.

Сулейменова Замзагуль Есеновна – Филология ғылымдарының кандидаты, доцент, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ақтөбе қ., Қазақстан.

E-mail: zamzag72@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7972-3118>

Аңдатпа. Бұл мақалада қазақ тіліндегі қарғыс мағынасын білдіретін сөздер талданған. Зерттеуде Қалихан Ысқақовтың «Қоңыр күз еді» романынан мысалдар келтірілген. Зерттеудің мақсаты - қазақ тіліндегі қарғыс мағынасын білдіретін сөздерді зерттеу. Зерттеуде сипаттамалық және прагматикалық талдау қолданылды. Деректер үздіксіз іріктеу әдісі арқылы жиналды. Бұл зерттеу көркем шығармадағы «қарғыс» ұғымын зерттейді. Автордың мәтінде қолданған тілдік тіркестері қызығушылық тудырады. Сөйлеушілердің қарғыс мағынасын білдіретін сөздерді қолданған жағдайлары талданды. Сөйлеушілердің ниеттері және сөйлеуде қарғыс сөздерінің қолданылу мақсаты талданды. Сөйлеу әрекеттерін талдау сөйлеушінің ниетін анықтау үшін прагматикалық талдауды қолдану арқылы жүргізілді. Зерттеу нәтижелері қарғыс сөздерді қолдану әрқашан теріс ниетке ие емес, керісінше, сөйлеушінің эмоционалдық жағдайын ашатын және сөйлеуді күшейтетін экспрессивті функцияны атқаратынын көрсетеді. Қолданылған әрбір қарғыс сөзінің мағынасы контексте талдануы керек, сөйлеушінің ниетін анықтап және коммуникативтік жағдайдың ерекшеліктерін ескере отырып.

Түйін сөздер: қарғыс, қазақ тілі, сөйлеу актісі, прагматикалық қызмет, әдеби тіл білімі.

КОНЦЕПТ «ПРОКЛЯТЬЕ» В РОМАНЕ КАЛИХАНА ЫСҚАҚОВА «ҚОҢЫР КҮЗ ЕДІ»

СУЛЕЙМЕНОВА З.Е.

Сулейменова Замзагуль Есеновна – Кандидат филологических наук, доцент, Актыубинский региональный университет имени К. Жубанова, г. Актобе, Казахстан

E-mail: zamzag72@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7972-3118>

Аннотация. В данной работе анализируются речевые акты в которых используются языковые средства, выражающие проклятья в казахском языке. Материалом исследования послужили примеры, взятые из романа Калихана Ысқақова «Қоңыр күз еді». Целью исследования является определение функций речевых актов, в которых использованы языковые средства выражающие проклятья в казахском языке. В работе были использованы описательный и прагматический анализ. Сбор данных осуществлялся методом сплошной выборки. В данном исследовании предпринята попытка исследования концепта «проклятье» в художественном произведении. Интерес представляют языковые выражения, используемые автором в тексте. Были проанализированы ситуации в которых говорящие использовали проклятья. Были исследованы намерения говорящих, с какой целью были употреблены проклятья в речи. Анализ речевых актов проводился с применением прагматического анализа для выявления намерений говорящего. Результаты исследования показывают, что употребление проклятий не всегда имеет негативную интенцию, а лишь выполняет экспрессивную функцию, показывает эмоциональное состояние говорящего и выполняет роль усилителя речи. Значение каждого использованного проклятья необходимо анализировать в контексте, определяя намерение говорящего, учитывая особенности коммуникативной ситуации.

Ключевые слова: проклятье, казахский язык, речевой акт, прагматическая функция, литературная лингвистика.